

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในพื้นที่
เชียงใหม่ ในการวางแผนและจัดการ
การท่องเที่ยวของจังหวัด

Tourism Business Stakeholder in Chiangrai Province: Capacity,
Role, and Need for Tourism Planning and Management

โดย วิรุณศิริ ใจมา และคณะ

มีนาคม 2550

สัญญาเลขที่ RDG48O0016

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในพื้นที่จังหวัด
เชียงใหม่ในการวางแผนและจัดการ
การท่องเที่ยวของจังหวัด

Tourism Business Stakeholder in Chiangrai Province: Capacity,
Role, and Need for Tourism Planning and Management.

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. วิรุณศิริ ใจมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. อัครเรศ รักสุริยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ชุดโครงการการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
กลุ่มจังหวัดล้านนา

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้ประสานงานชุดโครงการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนที่ให้แนวคิด คำแนะนำในการทำงานวิจัย และกรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณสำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้ร่วมทำงานวิจัยในโครงการที่ดีและมีประโยชน์อย่างนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานพ ภาษิตวิไลธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพรัช เต็มใจ ดร.ปรมินทร์ อริเดช และผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือเพื่อการวิจัย และให้คำแนะนำชี้แนวทางเกี่ยวกับแบบสอบถามงานวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณสมาคมท่องเที่ยวเชียงรายและตัวแทนของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายที่ได้กรุณาให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจนเป็นผลสำเร็จ

วิรุณศิริ ใจมา

อัครเรศ รักสุริยา

5 มีนาคม 2550

บทสรุปผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

วิธีการวิจัยเป็นวิธีวิจัยแบบผสม (mixing methodologies) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (stakeholder) ซึ่งประกอบด้วยกิจการเกี่ยวกับที่พักและโรงแรม กิจการทัวร์นำเที่ยว กิจการรถเรือเช่า กิจการให้บริการขนส่ง ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหาร ผับ และภัตตาคาร สถานบริการและบันเทิง กิจการบริการด้านสนนทานการและกีฬา ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และห้างสรรพสินค้า สถาบันการเงิน (ในส่วนของให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) คลินิกและสถานพยาบาล และกิจการอื่น ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ตัวแทนกิจการแต่ละประเภทจำนวน 30 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบสุ่มโพรบอลลี

2. กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนกิจการแต่ละประเภทจำนวน 21 คนและเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบสุ่มโพรบอลลี

3. กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 421 กิจการ และเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นแบบแบ่งชั้นภูมิ ซึ่งแบ่งออกเป็น 1) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูงจำนวน 263 กิจการ (63%) 2) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวระดับปานกลาง จำนวน 114 กิจการ (27%) และ 3) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวต่ำ จำนวน 44 กิจการ (10%)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีการใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอนและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งความเที่ยงและความตรง และใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดการประชุมเพื่อตรวจสอบผลการวิจัยที่ได้

ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่ม

1. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับปานกลาง โดยเข้าไปมีบทบาทในลักษณะของการเข้าร่วมประชุมรับฟังข้อมูล ร่วมวางแผน ร่วมเสนอความคิดเห็น และร่วมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในกรณีที่ธุรกิจไม่ได้เป็นสมาชิกหรืออยู่ในสมาคมหรือชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยมากในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว

2. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมากที่สุด โดยต้องการเข้าไปให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็น และร่วมวางแผน ในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้องและเป็นผู้มีผลประโยชน์โดยตรงกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ภาคธุรกิจมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับปานกลางโดยเข้าไปมีบทบาทในลักษณะของการร่วมประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการท่องเที่ยว ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร และร่วมเสนอความคิดเห็น โดยตัวแทนภาคธุรกิจมีความเห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมมาก

2. ตัวแทนภาคธุรกิจต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมากที่สุด โดยต้องการเข้าไปร่วมวางแผน ร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยว ร่วมประชาสัมพันธ์ และร่วมเสนอความคิดเห็น

ผลการศึกษาจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

1. ศักยภาพของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว

1.1 ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับต่ำที่สุด เนื่องจากมีระดับของผู้ที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวนร้อยละ 46 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 59 ได้รับข้อมูลข่าวสารนาน ๆ ครั้ง รองลงมาร้อยละ 33 ได้รับข้อมูลข่าวสารบ่อยครั้ง และร้อยละ 9 ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับข้อมูลข่าวสารจากแผ่นพับหรือเอกสาร (17%) ได้รับข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ (15%) และได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อน/คนรู้จัก (14%)

1.2 ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 69%) โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดการในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 76%) 2) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการ

ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 62%) และ 3) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 69%)

1.3 ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายโดยรวมในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 69%) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 72%) และ 2) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 64%)

2. ภาคธุรกิจมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด (มีเพียงร้อยละ 13 ที่เคยมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งหรือบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวทั้งในอดีตและในปัจจุบัน (ผู้ที่มีตำแหน่งหรือบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในอดีตมีร้อยละ 4 และที่มีตำแหน่งหรือบทบาทในปัจจุบันมีร้อยละ 3)

โดยภาคธุรกิจเข้าไปมีบทบาทในลักษณะของการร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร (40%) ร่วมเสนอความคิดเห็น (27%) และร่วมประสานงาน (13%)

3. ภาคธุรกิจมีความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวร้อยละ 64 และไม่ต้องการมีส่วนร่วมร้อยละ 36 โดยผู้ตอบแบบสอบถามต้องการร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูล (26%) เสนอความคิดเห็น (26%) และชักชวนผู้อื่น (17%)

การอภิปรายผล

1. ศักยภาพของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว

1.1: การที่ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่ในระดับต่ำที่สุดสะท้อนให้เห็นว่าภาคธุรกิจในจังหวัดอาจมีความสนใจที่จะรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดน้อย

หรืออาจเป็นไปได้ว่าภาคธุรกิจมีความสนใจในข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแต่ยังไม่ทราบแหล่งข้อมูลข่าวสาร

1.2 การที่ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดการ ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจในลักษณะเชิงวิชาการ อยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษา (ร้อยละ 50 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่า และร้อยละ 24 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า)

ส่วนการที่ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายและด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลางทั้งสองด้านนั้น อาจเป็นไปได้ว่ายังไม่ค่อยมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ถึงข้อมูลข่าวสารด้านดังกล่าว ซึ่งการที่ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย และด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลางดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับต่ำที่สุด

1.3 การที่ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง อาจแสดงให้เห็นว่าภาคธุรกิจในจังหวัดยอมรับและเห็นว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญหรือมีบทบาทต่อจังหวัดเชียงราย ส่วนการที่ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าภาคธุรกิจคิดว่าการท่องเที่ยวไม่ได้กระทบต่อธุรกิจของตนเองโดยตรงแต่เป็นการกระทบต่อจังหวัดโดยรวม ๆ เท่านั้น จึงทำให้ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

2. การที่ภาคธุรกิจมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับน้อยที่สุดนั้นอาจเป็นไปได้ว่าส่วนราชการให้โอกาสแก่ภาคธุรกิจให้เข้ามามีส่วนร่วมน้อยเกินไป หรือส่วนราชการอาจจะขาดการกระตุ้นให้ภาคธุรกิจเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วม

3. การที่ภาคธุรกิจมีความต้องการในการวางแผนและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง อาจแสดงให้เห็นว่าภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของ

จังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงราย

1. พัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวของเชียงรายให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานมากขึ้น
2. วางแผนการตลาดในลักษณะภาพรวมของจังหวัดและประเทศ
3. เสริมสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายพันธมิตรให้กับกลุ่มธุรกิจด้านท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการท่องเที่ยวให้เข้ามาร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว
5. ข้อเสนอแนะด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ได้แก่ 1) จัดทำแผนที่ที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวและทำการตรวจสอบแผนที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง 2) ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น 3) ประชาสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นมากขึ้น 4) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อมากขึ้น 5) สร้างจุดบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยว 6) จัดทำโบรชัวร์ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยอาจนำไปฝากไว้ที่ร้านของฝากหรือจุดที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมาก และ 7) เพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว
6. ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขและพัฒนา ได้แก่ 1) ให้ทำการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย รวมถึงปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีจุดขายหรือจุดเด่นที่แปลกใหม่ 2) พัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะไกด์หรือบริษัทนำเที่ยว (ด้านภาษา) และ 3) กระตุ้นให้ภาครัฐเข้ามารับรู้ปัญหาด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการแก้ไขที่ตรงประเด็น
7. สร้างจิตสำนึกและสร้างความตระหนักถึง ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวให้กับประชาชนและภาคเอกชน และสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยกันพัฒนาและอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด
8. รักษาเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองน่าอยู่และน่าท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเรื่องศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจ ในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด อาจนำไปใช้ในการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดเชียงรายได้ดังนี้คือ

1.1 ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงรายให้กับภาคธุรกิจมากขึ้นและควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งของข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการ ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

1.2 ควรให้ความรู้แก่ภาคธุรกิจ โดยจัดการอบรมหรือสัมมนาในเรื่อง 1) การท่องเที่ยว ของจังหวัดเชียงราย และ 2) การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เพื่อ ช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงราย

1.3 ควรเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่อง-เที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้น

1.4 ควรร่วมกันสร้างจิตสำนึกหรือสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรสร้างให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้น

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4800016

ชื่อโครงการ : ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย
ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ชื่อนักวิจัย : วิรุณสิริ ใจมา และอัศรเรศ รักสุริยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail Address: w_jaima@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2548 - 30 มิถุนายน 2549

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกิจการในภาคธุรกิจของจังหวัดเชียงรายจำนวน 472 คน (การสัมภาษณ์เชิงลึก 30 คน การสนทนากลุ่ม 21 คน และการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม 421 คน) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีการใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอนและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีการใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย มีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับต่ำที่สุด
2. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบด้วย
 - 1) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดการในระดับสูง
 - 2) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง และ
 - 3) . ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง

3. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย มีศักยภาพด้านความตระหนักถึง ความสำคัญ ของการ
ท่องเที่ยวและของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่ในระดับ
ปานกลาง ซึ่งประกอบด้วย 1) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการ
ท่องเที่ยวในระดับสูง และ 2) ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการมี
ส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในระดับปานกลาง

4. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของ
จังหวัดในระดับน้อยที่สุด

5. ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีความต้องการในการวางแผนและพัฒนากลไกการ
จัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดในระดับปานกลาง

คำหลัก : - ศักยภาพของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

- บทบาทของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
- ความต้องการของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
- การวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

Abstract

Project Code : RDG48O0016

Project Title : Tourism Business Stakeholder in Chiangrai Province: Capacity, Role, and Need for Tourism Planning and Management

Investigators : Ms. Wirunsiri Jaima and Ms. Akrares Raksuriya
Chiangrai Rajabhat University

E-mail Address : w_jaima@yahoo.com

Project Duration : 1 July 2005 – 30 June 2006

The purpose of this research was to study the potential, role and need of business sector in planning and tourism management of Chiangrai province.

The sample used in this study were from 472 business owners in Chiangrai province consisting of 30 persons who were asked by using an in-depth interview, 21 persons were collected from focus group, and 421 persons were asked to response the questionnaire. These instruments were used in collecting data. The qualitative data was collected continuously and analyzed systematically and the quantitative data was analyzed in terms of mean, percentage, and S.D. The findings were as follows:

1. The business section in Chiangrai had the lowest potential in receiving information of planning and tourism management of Chiangrai Province.

2. The business section in Chiangrai had the average potential of knowing and understanding of planning and tourism management of Chiangrai Province which were as follows; 1) the potential of knowing and understanding of planning and management was in the high level .2) the potential of knowing and understanding of tourism management was in the average level. 3.) the potential in knowing and understanding of the planning and tourism management of Chiangrai Province was in the average level.

3. The business section in Chiangrai had the average potential in the awareness of the importance of tourism and the participation in planning and tourism management of Chiangrai Province which were as follows; 1) the potential in the

awareness of the importance of tourism was high. 2) the potential of participation in planning and tourism management of Chiangrai Province was in the average level

4. The role of business section in Chiangrai in planning and tourism management of Chiangrai Province was in the lowest level.

5. The need of business section in planning and tourism management of Chiangrai Province was in the average level.

Keywords: - Capacity in Tourism Planning and Management of Business Stakeholder

- Role in Tourism Planning and Management of Business Stakeholder
- Need in Tourism Planning and Management of Business Stakeholder
- Tourism Planning and Management in Chiangrai province

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
บทคัดย่อ	ณ
Abstract	ฉ
สารบัญ	ฐ
สารบัญตาราง	ฒ
สารบัญภาพ	ด
 บทที่ 1 บทนำ	 1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
1.3 คำถามการวิจัย	2
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์	3
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	4
1.8 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
 บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	 6
2.1 ความหมายของศักยภาพและบทบาท	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านการวางแผนและด้านการจัดการ	8
2.3 การวางแผนการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยว	13
2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
 บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	 21
3.1 ประชากร	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2 กลุ่มตัวอย่าง	21
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	22
3.4 ขั้นตอนการทำวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัย	23
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	24
 บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	 27
4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	27
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม	28
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	30
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม	39
 บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 57
5.1 สรุปผลการวิจัย	57
5.2 อภิปรายผล	66
5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	69
 บรรณานุกรม	 70
 ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	
ภาคผนวก ข บทข้อความ	
ภาคผนวก ค ประวัติผู้วิจัย	
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรม	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ระดับบทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวของจังหวัด	30
4.2 ลักษณะที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนและ จัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด	31
4.3 ระดับการเปิดโอกาสของภาครัฐ ในการให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด	32
4.4 ความต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	33
4.5 ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด	33
4.6 ลักษณะที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด	34
4.7 ภาพรวมของข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด เชียงราย	35
4.8 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้าน การโฆษณาประชาสัมพันธ์	36
4.9 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้าน การแก้ไขและพัฒนา	37
4.10 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้าน การประสานความร่วมมือ	38
4.11 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้าน อื่น ๆ	38
4.12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	39
4.13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	39
4.14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	40
4.15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทกิจการ	41

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.16 จำนวนและร้อยละของการมาใช้บริการของนักท่องเที่ยวที่กิจการ	42
4.17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งในกิจการ	42
4.18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามระยะเวลาที่ทำงานในกิจการ	43
4.19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำ ธุรกิจอื่น	43
4.20 จำนวนและร้อยละของการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและ จัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	44
4.21 จำนวนและร้อยละความบ่อยของการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย กรณีที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร	45
4.22 จำนวนและร้อยละของแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการ การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับ	45
4.23 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม	46
4.24 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความตระหนักถึงความ สำคัญของผู้ตอบแบบสอบถาม	47
4.25 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งหรือบทบาทในการ วางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในอดีต	48
4.26 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งหรือบทบาทในการ วางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน	48
4.27 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ต่อการเคยมีส่วนร่วมในการ วางแผนและจัดการกการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	49
4.28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งที่เคยร่วมทำ ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	50
4.29 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความต้องการมี ส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.30 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งที่ต้องการทำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	52
4.31 ภาพรวมของข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย	52
4.32 ข้อเสนอแนะในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	53
4.33 ข้อเสนอแนะในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านการแก้ไขและพัฒนา	54
4.34 ข้อเสนอแนะในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านการประสานความร่วมมือ	55
4.35 ข้อเสนอแนะในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านอื่น ๆ	56

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 ขั้นตอนการทำวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัย	23

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ในปี พ.ศ. 2546 มีรายได้ 289,600 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547 อ้างถึงในประชาคมวิจัย, 2547) ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจาก 10 ล้านคนในปี 2547 มาเป็น 30 ล้านคนในปี 2551 และจะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียในที่สุดอีกด้วย (เบญจวรรณ วงศ์คำ, 2547)

การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมามีปัญหาและอุปสรรคมากมาย ดังนั้นหากต้องการให้ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยพัฒนาและบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ย่อมจำเป็นต้องหาแนวทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องเป็นการพัฒนาที่มีความสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยว (guest) เจ้าบ้าน (host) และทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและสร้างกลไกการจัดการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

จังหวัดเชียงรายนับเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงแห่งหนึ่ง อย่างไรก็ตามการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ยังขาดทิศทางการพัฒนาที่เป็นระบบ ดังนั้นเพื่อให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงควรสนใจและสนับสนุนให้ภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและสร้างกลไกการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้น

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีการศึกษาบางชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว (ดารุณี บุญธรรม, 2543; มธุรส ปราบโพธิ์, 2543) ศึกษาถึงศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว (สุภาภรณ์ หาญทอง, 2543) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ประหยัด ตะคอนรัมย์, 2544; ศมา ณ ระนอง, 2545; กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ, 2546; ประภาส อินทนปสานัน, 2546) และมีการศึกษาเกี่ยวกับการ

มีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (พจนานารถ กลิ่งไกร, 2545) นอกจากนี้มีการศึกษาการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (ชื่นใจ บุญธรรม, 2542) มีการศึกษาด้านความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยว (นภักดิ์ วัฒนคุณ, 2545) มีการศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน (หมู่บ้านหนึ่งของจังหวัดเชียงราย) (อรรชร พันธ์เนตร, 2541) และมีการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย และจังหวัดพะเยา (พงศธร เกษสำลี, 2528) แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ค่อยมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพ บทบาท และความต้องการในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย โดยภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (โดยเฉพาะภาคธุรกิจ)

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

1.2.2 เพื่อศึกษาบทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

1.2.3 เพื่อศึกษาความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและพัฒนา กลไกการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย มีศักยภาพ ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด หรือไม่ อย่างไร

1.3.2 ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีบทบาท ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด หรือไม่ อย่างไร

1.3.3 ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย มีความต้องการ ในการวางแผนและพัฒนา กลไกการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด หรือไม่ อย่างไร

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษาที่ใช้ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อจะใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixing methodologies) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ใช้ทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method)

ผลการวิจัยที่ได้จากวิธีการศึกษาแบบดังกล่าวจะเป็นผลการวิจัยที่สามารถสรุปเป็นตัวแทนของประชากรได้ (generalization) อีกทั้งเป็นผลวิจัยมีความน่าเชื่อถือและมีความสมบูรณ์ลึกซึ้ง

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ศักยภาพ บทบาท และความต้องการมีส่วนร่วม ในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (stakeholder) ซึ่งประกอบด้วยกิจการดังนี้ 1) กิจการเกี่ยวกับที่พักและโรงแรม 2) กิจการทัวร์นำเที่ยว 3) กิจการรถ-เรือเช่า 4) กิจการให้บริการขนส่ง 5) ร้านจำหน่ายของที่ระลึก 6) ร้านอาหาร ผับและภัตตาคาร 7) สถานบริการและบันเทิง 8) กิจการบริการด้านสนนทานการและกีฬา 9) ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และห้างสรรพสินค้า 10) สถาบันการเงิน (ในส่วนของให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) 11) คลินิกและสถานพยาบาล และ 12) กิจการอื่น ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

1.6 นิยามศัพท์

ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หมายถึง กิจการหรือองค์กรธุรกิจของเอกชนที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตของจังหวัดเชียงรายและเป็นกิจการหรือองค์กรธุรกิจที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดเชียงราย โดยแบ่งเป็นกิจการออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) กิจการเกี่ยวกับที่พักและโรงแรม 2) กิจการทัวร์นำเที่ยว 3) กิจการรถ-เรือเช่า 4) กิจการให้บริการขนส่ง เช่น รถสองแถวและสามล้อ 5) ร้านจำหน่ายของที่ระลึก 6) ร้านอาหาร ผับ และภัตตาคาร 7) สถานบริการและบันเทิง เช่น อาบอบนวด นวดแผนโบราณ และคาราโอเกะ 8) กิจการบริการด้านสนนทานการและกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ และโบว์ลิ่ง 9) ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และห้างสรรพสินค้า 10) สถาบันการเงิน (ส่วนของให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) เช่น

เคาท์เตอร์แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ 11) คลินิกและสถานพยาบาล และ 12) กิจการอื่น ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น เสริมสวย โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และไปรษณีย์เอกชน เป็นต้น

ศักยภาพของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด หมายถึง พลังความสามารถของเจ้าของ ผู้จัดการ หรือผู้ที่อยู่ในองค์กรธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งศักยภาพของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยศักยภาพ 3 ด้านคือ

1. ศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

2. ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและการจัดการ 2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย และ 3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

3. ศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว และของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

บทบาทของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด หมายถึง การมีส่วนร่วมของเจ้าของ ผู้จัดการ หรือผู้ที่อยู่ในองค์กรธุรกิจในลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ความต้องการของภาคธุรกิจในการวางแผนและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจ และความสมัครใจของเจ้าของ ผู้จัดการ หรือผู้ที่อยู่ในธุรกิจ ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1.7.1 เป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย

1.7.2 เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างธนาคารข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว

1.7.3 ภาคธุรกิจ (ผู้ใช้งานวิจัย) อาจมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

1.7.4 หน่วยงานภาครัฐสามารถวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และอาจนำมาซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในที่สุด

1.8 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.8.1 การจัดการประชุมสัมมนา เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยต่อภาคธุรกิจเอกชน ภาครัฐบาล และผู้สนใจทั่วไป

1.8.2 นำผลวิจัยไปเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้านยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

1.8.3 นำผลการวิจัยไปศึกษาต่อและทำการวิจัยต่อยอด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด มีการศึกษาและทบทวนแนวคิด เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาดังนี้คือ 1) ความหมายของศักยภาพและ บทบาท 2) แนวคิดและทฤษฎีด้านการวางแผนและด้านการจัดการ 3) การวางแผนการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยว และ 4) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของศักยภาพและบทบาท

การศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพ ได้ให้ความหมายของคำว่า "ศักยภาพ" แตกต่าง กันดังต่อไปนี้คือ

ศักยภาพ (นิติธร เทพเทวิน, 2538) หมายถึง ความพร้อม และความสามารถ ที่จะดำเนินงานได้โดยล่ำพรั่งพร้อมทั้งโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะผลักดันให้เป็นไปตามที่คาดหวัง

ศักยภาพ (กนกพร ชัยวรพร, 2538) หมายถึง ความสามารถของ บุคคล หรือ องค์กรในการกระทำการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ภายใต้สภาวะแวดล้อม และขอบเขตที่กำหนด

ศักยภาพ (ขมนาด ดันติเสรี, 2546) หมายถึง พลังความสามารถของบุคคลหรือองค์กรทั้ง ที่มองเห็นได้และซ่อนเร้นอยู่ภายใน ซึ่งสามารถจะนำออกมาใช้เพื่อดำเนินการหรือประกอบกิจการ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เป็นผลสำเร็จ ศักยภาพมีลักษณะไม่ตายตัว แต่อาจจะ ทำให้มีมากขึ้นหรือแข็งแรงขึ้นจากการพัฒนา จึงถือได้ว่าศักยภาพเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การ พัฒนาการท่องเที่ยวสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ และยังจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าและ การพัฒนาในอนาคตอีกด้วย

ศักยภาพ (ชาติชาย มณีกาญจน์, 2538 และนพดล กฤษณะวณิช, 2547) หมายถึง ความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมให้ บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

ศักยภาพ (นพดล กฤษณะวณิช, 2547) หมายถึง ระดับความสามารถ ในการจัดการของ

องค์การชุมชนด้านการเกษตร โดยวัดได้จากความเข้มแข็งของกลุ่ม วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม การกำหนดกฎระเบียบ สมาชิก คณะกรรมการกลุ่ม กิจกรรมและการระดมทุนภายในกลุ่ม รวมถึง การพัฒนากลุ่มในอนาคต ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

ศักยภาพ (สันติภรณ์ เหมภิรมย์, 2547) หมายถึง ความรู้ความสามารถในการคิด ปฏิบัติ ความสามารถที่จะแก้ปัญหาของกลุ่มเพื่อให้มีสถานะภาพทางสังคม เศรษฐกิจ เพื่อให้การจัดการ กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ศักยภาพ (จารุพรรณ สายสุคนธ์, 2538) หมายถึง ชีตความสามารถของกลุ่ม และ องค์กร ท้องถิ่นที่ดำเนินงานในการตอบสนองความต้องการและแก้ไขสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ใน ชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือกับภายนอกชุมชน

ศักยภาพของประชาชน (วรรัตน์ ตรีธวัช, 2544) หมายถึง ความสามารถของประชาชน ในด้านดังนี้คือ 1) การเปิดรับข่าวสารทั่วไป 2) การแสวงหาข่าวสาร 3) การติดต่อสื่อสารกับบุคคล เพื่อการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และ 4) ความตระหนักในปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ทะเล ระบุปัญหา สาเหตุ แนวทางและผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหา รวมถึงแนวทางการรวมกลุ่ม และผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล

การศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของคำว่า "บทบาท" ไว้ดังนี้

บทบาท (วิชัย ลีสุวรรณ, 2537) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลตามนิสัยถิและ หน้าที่ความรับผิดชอบของสถานภาพ

บทบาท (นพดล กฤษณะวณิช, 2547) หมายถึง ส่วนที่เคลื่อนไหวของสถานภาพ โดยทั่วไปสมาชิกของสังคมมักแสดงบทบาทตามสถานภาพของแต่ละคนในสังคมที่ตนสังกัดอยู่เสมอ ซึ่ง คือพฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของคนที่เป็นเจ้าของสถานภาพพิเศษนั้น หรือการประพฤติ ปฏิบัติตามสถานภาพ

บทบาท ต่อการพัฒนา ด้านการเกษตร (นพดล กฤษณะวณิช, 2547) หมายถึง การประ- พฤติปฏิบัติตามสถานภาพของตนเองเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตร

2.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านการวางแผนและการจัดการ

ความหมายของการวางแผน

การศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของคำว่า “การวางแผน” ไว้ดังนี้

การวางแผน (ศิริอร ชันธหัตถ์, 2539) หมายถึง การตกลงใจไว้ล่วงหน้าว่า จะทำอะไร ทำเท่าไร ทำทำไม ทำเมื่อใด ทำที่ไหน ทำกับใคร ใครเป็นผู้ทำ และทำอย่างไร โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา และการจัดการมาประสานสัมพันธ์ แล้วจึงจัดทำเป็นระบบขึ้น

การวางแผน (ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2540) หมายถึง กระบวนการของการใช้ความคิด และการตัดสินใจ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะทำแล้วหาขั้นตอนการปฏิบัติและการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หลาย ๆ วิธี แล้วตัดสินใจเลือกขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม

การวางแผน (พะยอม วงศ์สารศรี, 2538) หมายถึง ความพยายามที่เป็นระบบ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคต เพื่อให้องค์การบรรลุผลที่ปรารถนา

การวางแผน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, ลัทธிகาล ศรีวะรมย์, ขวาลิต ประภาว-นนท์, และสุดา สุวรรณภิรมย์, 2539) หมายถึง เป็นงานขั้นแรกของการบริหารเป็นกระบวนการในการพิจารณาลักษณะองค์การในอนาคต การเลือกปฏิบัติการณ์ที่มีประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต นอกจากนี้การวางแผนจะเป็นการสร้างสะพานเพื่อให้เดินไปถึงสิ่งที่ต้องการ จากผลของการวางแผนจะได้ แผน (plan) ออกมา ดังนั้น แผนเป็นเครื่องมือ (วิธีการ) เพื่อให้บรรลุจุดหมาย

การวางแผน (สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, 2540) หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ในอนาคตโดยจะตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด พร้อมทั้งกำกับแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การวางแผน (ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว, 2537) หมายถึง กระบวนการในการบริหารที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้า หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุ ข้อมูลข่าวสาร

การวางแผน (สมคิด บางโม, 2538) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้า โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และเลือกแนวทางปฏิบัติที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

ความสำคัญของการวางแผน

การวางแผนมีความสำคัญดังสามารถพิจารณาได้จาก 1) การวางแผนเป็นหน้าที่อันดับแรกของผู้บริหาร 2) การวางแผนและแผนเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญและก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน 3) แผนและการวางแผนเป็นตัวกำหนดทิศทางและเป็นกรอบ

สำหรับการตัดสินใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน 4) แผนและการวางแผนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมองเห็นโอกาสที่จะกระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย 5) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างรัดกุมในอนาคตและป้องกันมิให้เกิดปัญหาในระยะยาว 6) การวางแผนเป็นเครื่องประกันความเป็นไปได้ของการทำงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ 7) การวางแผนมีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีบทบาทช่วยให้การกระทำต่าง ๆ เป็นไปอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กันเป็นระบบ และ 8) การวางแผนเป็นตัวนำในการพัฒนา (อนันต์ เกตุวงศ์, 2543, หน้า 7-9)

ประโยชน์ของการวางแผน

การวางแผนมีประโยชน์หลายประการ (สุริยวดี ราชกุลชัย, 2546, หน้า 122-126; อนันต์ เกตุวงศ์, 2543, หน้า 10-11) ได้แก่

- ทำให้เกิดความมั่นคง เนื่องจากการวางแผนไว้ล่วงหน้าแล้ว
- ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ เนื่องจากการมีแนวทางในการตัดสินใจ
- ทำให้มีการกำหนดเส้นทางวิธีการที่ชัดเจน ซึ่งมีการเชื่อมโยงบุคคลกับงานในหลายระดับ
- ทำให้เกิดความสะดวกและง่ายสำหรับการบริหาร
- ทำให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงาน
- ทำให้เกิดการควบคุมที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ
- ทำให้เกิดการประหยัดด้านทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และเวลา

ข้อจำกัดของการวางแผน

การวางแผนมีข้อจำกัด (อนันต์ เกตุวงศ์, 2543, หน้า 12-13) ดังนี้คือ

- การทำนายอนาคตมีโอกาส เนื่องจากการวางแผนต้องอาศัยข้อมูล หากข้อมูลผิดพลาดย่อมส่งต่อการทำนาย และหากทำนายอนาคตระยะยาวมากย่อมมีโอกาสผิดพลาดมาก

- ไม่มีตัวเลขและข้อมูลที่จะนำมาในการวางแผนหรือข้อมูลที่จะนำมาใช้ในวางแผนผิดพลาด

- แนวปฏิบัติของแผนที่กำหนดไว้ปิดกั้นมิให้ผู้ปฏิบัติตามแผนใช้ดุลยพินิจที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางและวิธีการปฏิบัติที่ดีหรือเหมาะสมกว่า

- ค่านิยมของผู้บริหารที่ไม่นิยมวางแผนหรือไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง
- สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลกระทบต่อการวางแผนที่กำหนดไว้
- ต้องใช้เวลาอย่างเพียงพอสำหรับการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบ
- ผู้วางแผนขาดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และประสบการณ์ในการวางแผน

องค์ประกอบของการวางแผน

องค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของแผนได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย (วัตถุประสงค์) 2) วิธีการ (การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และกำหนดขึ้นเป็นทางเลือก) 3) ทรัพยากร (ประเภท ปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรทางการบริหาร หรือ 5 M's: Man Money Machine Material Management method) 4) การลงมือปฏิบัติ (วิธีการ หรือการตัดสินใจเลือก แนวทางที่ดีที่สุด) และ 5) การควบคุม (การตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผน) (สุรัสวดี ราชกุลชัย, 2546, หน้า 119)

ความสำเร็จของการวางแผน

การวางแผนจะประสบความสำเร็จเมื่อ 1) มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เจาะจง และเป็นไปได้จริง 2) ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน) 3) มีกระบวนการควบคุมและติดตามประเมินผลทุกระยะ 4) มีการประสานงานของแผนทุกระดับ และคนทุกคน 5) มีข้อมูลและระบบข้อมูลที่ดี 6) ผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติตามแผนมีคุณสมบัติเพียงพอ 7) แผนมีทางเลือก มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสมควร และ 8) ผู้วางแผนมีวิสัยทัศน์และมีความคิดเชิงกลยุทธ์ในเชิงปฏิบัติ (สุรัสวดี ราชกุลชัย, 2546, หน้า 121-122)

ขั้นตอนในการวางแผน

กระบวนการของการวางแผน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การพิจารณาโอกาสจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและภายใน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ 3) การกำหนดขอบเขต และ ข้อสมมติที่สำคัญในการวางแผน 4) การค้นหาและการกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติต่าง ๆ 5) การประเมินทางเลือกภายใต้ข้อสมมติและเป้าหมายที่กำหนดไว้ 6) การเลือกทางเลือก 7) การสร้างแผนสนับสนุนแผนหลัก และ 8) กำหนดตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับแผน หรือการจัดทำงบประมาณ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย นิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภิรมย์, ลัทธிகาล ศรีวะรมย์, และ ขวลิต ประภาวนนท์, 2539, หน้า 82-84)

ระดับของการวางแผน

ระดับของการวางแผนสามารถแบ่งการพัฒนาออกเป็น 3 ระดับตามเป้าหมายการพัฒนาตามระดับขององค์กร (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย นิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภิรมย์, ลัทธிகาล ศรีวะรมย์, และ ขวลิต ประภาวนนท์, 2539, หน้า 80-81) ได้แก่

- แผนกลยุทธ์ (strategic plans) เป็นวิธีการที่ใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายกลยุทธ์ (strategic goals) และแผนกลยุทธ์นี้จะครอบคลุมการจัดสรรทรัพยากรและมีการกำหนดขอบเขตของกิจกรรมองค์กรในระยะยาว

- แผนยุทธวิธี (tactical plans) เป็นวิธีการที่ใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายยุทธวิธี (tactical) ซึ่งแผนยุทธวิธีนี้จะมีระยะเวลาที่สั้นกว่าแผนกลยุทธ์และเป็นแผนซึ่งใช้สนับสนุนการปฏิบัติการของแผนกลยุทธ์

- แผนการปฏิบัติการ (operational plans) เป็นวิธีการที่ใช้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายการปฏิบัติการ (operational goals) แผนการปฏิบัติการนี้จะมีระยะเวลาที่สั้นกว่าแผนยุทธวิธีและเป็นแผนที่ใช้สนับสนุนแผนยุทธวิธีโดยจะมีการกำหนดการปฏิบัติการในแต่ละส่วน

ความหมายของการจัดการ

การศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของคำว่า "การจัดการ" ไว้ดังนี้

การจัดการ (ศิริอร ชันธหัตถ์, 2539) หมายถึง การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่าง งานในส่วนต่าง ๆ กับบุคคลในองค์กร โดยกำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อให้การประกอบกิจการตามภารกิจขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการหรือการบริหาร (ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์, 2540) หมายถึง ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกันของคนบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริการขององค์กร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุมกิจการให้ดำเนินไปตามนโยบายจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การจัดการ (พะยอม วงศ์สารศรี, 2538) หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการได้ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

การจัดการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย นิรัญกิตติ, ลัทธิกาล ศรีวะรมย์, ขวลิต ประภาวนนท์ และสุดา สุวรรณภิรมย์, 2539) หมายถึง กระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และประสานงานกัน ซึ่งผู้จัดการต้องเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

การจัดการ (สัมพันธ ฎไพบูลย์, 2540) หมายถึง กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรม โดยมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบไปมาระหว่างกันทั้งภายในและ ภายนอกองค์การ

การจัดการ (ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว, 2537) หมายถึง กระบวนการที่จะจัดให้บุคคลกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย การจัดการเป็นการทำงานให้เสร็จโดยอาศัยผู้อื่น

การจัดการ (สมคิด บางโม, 2538) หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดด้านการจัดการ

แนวคิดด้านการจัดการสามารถจัดกลุ่มแนวคิดได้ดังนี้ (พยอม วงศ์สารศรี, 2538, หน้า 57) คือ

- การจัดการที่มุ่งงาน เป็นแนวความคิดแบบวิทยาศาสตร์ และแนวความคิดแบบคณิตศาสตร์

- การจัดการที่มุ่งคน เป็นแนวความคิดด้านมนุษยสัมพันธ์

- การจัดการที่มุ่งงานและคน เป็นแนวความคิดด้านกระบวนการและแนวความคิดด้านระบบสังคม

- การจัดการที่มุ่งระบบ เป็นการบูรณาการการจัดการที่มุ่งงาน มุ่งคน มุ่งงานและคน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ประสานกัน

ความสำคัญของการจัดการ

การจัดการมีความสำคัญดังนี้คือ (พยอม วงศ์สารศรี, 2538, หน้า 36)

- องค์การจะประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ถ้าองค์การมีกระบวนการจัดการที่ดี

- การจัดการเป็นเทคนิควิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์การเกิดจิตสำนึกร่วมกันในการปฏิบัติงาน

- การจัดการเป็นการกำหนดขอบเขตในการทำงานของสมาชิกในองค์การ ไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน จึงทำให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

- การจัดการเป็นการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุด ในการปฏิบัติงาน ให้องค์การเกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพสูงสุด

2.3 การวางแผนการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว คือ "กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง ซึ่งหมายถึงนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน" (สววัฒน์ จุฑากรณ์, 2545, หน้า 70)

การวางแผนการท่องเที่ยว

การวางแผนการท่องเที่ยว (Tourism Planning) หมายถึง การคาดหวังผลสำเร็จของการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยตามความหมายดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับประเด็นดังนี้ (รัญจวน ทองรูป, 2545) คือ

- วัตถุประสงค์ หมายถึง ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่
- นโยบาย หมายถึง พัฒนาการที่นำไปสู่ความสำเร็จ
- แผน หมายถึง การจัดลำดับระบบการทำงานที่สามารถเชื่อมโยงถึงนโยบายที่ได้ตัดสินใจไว้แล้ว
- กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่ทำให้แผนและนโยบายที่กำหนดไว้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย

ความสำคัญของการวางแผนการท่องเที่ยว

การวางแผนการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ โดยมีผลกระทบทางบวกต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เกิดการพัฒนาทางสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เกิดรายได้และเกิดการสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งทำให้เงินตราต่างประเทศหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ สำหรับผลกระทบทางลบได้แก่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมท้องถิ่น การรับวัฒนธรรมที่ขัดต่อพื้นฐานทางสังคม และสูญเสียประโยชน์ให้แก่นักลงทุนจากต่างถิ่น (รัญจวน ทองรูป, 2545)

ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว

“การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินการอย่างมีเป้าหมายเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของสิ่งแวดล้อมและสังคม” (ราณี อธิชัยกุล, 2545, หน้า 202) แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เน้นการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมและการรักษาความปลอดภัยและสาธารณสุขในแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบุคลากรของภาครัฐให้มีความพร้อม การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง การพัฒนาบุคลากรภาคเอกชนผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวให้มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสม รวมทั้งพัฒนานักท่องเที่ยวและประชาชนให้มีจิตสำนึกในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพิจารณาการจัดการการท่องเที่ยวจึงควรพิจารณาถึง 1) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ทางการท่องเที่ยว และ 2) การจัดการองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว การจัดการโครงสร้างด้านการท่องเที่ยว และการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว (ราณี อธิชัยกุล, 2545, หน้า 202, 215)

หลักในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

หลักในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (สุวัฒน์ จูรากรณ์, 2545, หน้า 184) คือ “การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมไปกับการรักษาสุนทรียภาพ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและกระบวนการทางนิเวศวิทยา โดยเป้าหมายสูงสุดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจะมุ่งไปที่ความยั่งยืน”

แนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แนวทางในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 2 แนวทาง (สุวัฒน์ จูรากรณ์, 2545, หน้า 181-183) คือ

1. การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการใช้งานในอนาคต โดยพยายามควบคุมผลกระทบทางลบให้มากที่สุด

2. การผลักดันและสนับสนุนรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดย

หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการกระจายรายได้

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และ ด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, หน้า 20-21)

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2545) ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนกว๊านพะเยา เพื่อวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะแนวทางจัดทำแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ผลการศึกษาในด้านศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ พบว่าชุมชนมีองค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน และชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับมาก มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนเพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

คมสัน วาฤทธิ (2545) ศึกษาศักยภาพของชุมชนลำน้าว้าในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลำน้าว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดน่าน วิธีการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ผลการศึกษาด้านศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้พบว่าเมืองสำคัญประกอบสำคัญของศักยภาพ 4 ด้านที่มีความเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ กัน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ ศักยภาพชุมชนของท้องถิ่นในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว และในการจัดสรรผลประโยชน์และรายได้จากการท่องเที่ยว โดยผลของการศึกษาศักยภาพกล่าวกับชุมชนลำน้าว้า พบว่าศักยภาพชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

จรงค์ อินทณต์ (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง เพศ อายุ และระดับการศึกษามีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว แต่อาชีพไม่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว

นภัก วัฒนคุณ (2545) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ได้วางไว้แล้ว โดยเฉพาะต้องการมีส่วนร่วมส่งเสริมการช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนา แต่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาวางแผน และกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรการที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับผลประโยชน์เงินทางของหมู่บ้าน ไม่ต้องการร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน และไม่ต้องการประเมินผล และหาแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว

พจนารด กริ่งไกร (2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชมกับการมีส่วนร่วม และปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต สทนากลุ่มย่อย และแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างรวม 206 ราย จากผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้นำชมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งด้านการร่วมคิดวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมประสาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนเฉพาะด้านเพศมีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านคิดวางแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น 2) บทบาทของผู้นำชมชนที่แตกต่างกัน ทั้งด้านหน้าที่รับผิดชอบการประสานงาน ภาครัฐ เอกชน ชุมชน ด้านการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการประสานงานและร่วมรับผลประโยชน์รวมทั้งติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3) เพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเพศ

ชาย 4) ผู้ที่มีส่วนร่วมคิด มักจะมีส่วนร่วมดำเนินการ ประสานงาน ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไปด้วย 5) ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนนานกว่าจะมีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนมากกว่าผู้อาศัยอยู่ไม่นาน

พนิตตา สิงห์ศรัท (2544) ศึกษาศักยภาพของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ กรณีบ้านห้วยอี้อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทำการศึกษาความคิดเห็นทั้งจากประชาชนในหมู่บ้านและบุคคลภายนอกที่ให้ความช่วยเหลือด้านการท่องเที่ยวแก่ชุมชน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกต ผลการวิจัยพบว่าชุมชนมีการแบ่งโครงสร้างขององค์กรและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างดี ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถสั่งและชักชวนให้สมาชิกชุมชนร่วมกันทำงานให้สำเร็จได้ ด้านกายภาพการที่ชุมชนตั้งอยู่บนที่สูงทำให้ได้เปรียบในแง่ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความหลากหลายในพันธุ์พืชและสัตว์ ซึ่งเป็นจุดขายที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ว่าชุมชนบ้านห้วยอี้อาศัยศักยภาพหลายอย่างที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาไปสู่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮม-สเตย์อย่างสมบูรณ์ได้

ศิริพันธุ์ ไพโรจน์รัตน์ (2543) ศึกษาเรื่องความพร้อมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงราย โดยศึกษาความพร้อมของผู้นำอบต. ในการบริหารจัดการด้านการกำหนดนโยบายการวางแผน การดำเนินงาน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และศึกษาระดับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำ อบต. กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน จำนวนรวม 233 คน ใน 3 ตำบล ในจังหวัดเชียงราย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ ความสามารถประสบการณ์น้อยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

มธุรส ปราบไพรี (2543) ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและปัจจัยที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีชุมชนไทยทรงดำบ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ชาวไทยทรงดำที่เข้าร่วมในโครงการ "เยี่ยมเรือนเยือนเหย้าชาวไทยทรงดำ" วิธีการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนา ผลการศึกษารูป

ได้ว่าชาวไทยทรงดำมีศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าศักยภาพของชุมชนคือ การรวมกลุ่มทำงานของสมาชิกโครงการฯ โดยมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพทั้งผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนปัจจัยที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพประกอบด้วย วัฒนธรรม ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง การพึ่งตนเองของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดารุณี บุญธรรม (2543) ศึกษาศักยภาพของชุมชนม้งในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่บ้านน้ำคะ หมู่ที่ 6 ตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรและวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่าชาวไทยภูเขาเผ่าม้งมีวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ ทั้งในด้านการดำรงชีพ ความเชื่อ และการประกอบอาชีพ ชุมชนม้งตั้งถิ่นฐานในป่าเขาซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่ดีและมีภูมิประเทศที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นในวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างจากสังคมอื่น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นศักยภาพของคนม้งในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อภิวัฒน์ ธีระวาสน์ (2543) ศึกษาความเป็นมาของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวกรณีถ้าเมืองออนของคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านสหกรณ์ 2 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านสหกรณ์ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ จากอดีตถึงปัจจุบันศึกษาบทบาท ศักยภาพ ความพร้อมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และหาแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ปัจจุบันโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในด้านการประชาสัมพันธ์ยังอยู่ในระดับต่ำ คณะกรรมการมีบทบาทในการสำรวจ ค้นหา และก่อสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยว และมีบทบาทในการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเปลี่ยนการจัดเก็บผลประโยชน์ได้จากการส่งรายได้ให้เป็นของอำเภอมาเป็นรายได้ของท้องถิ่นเอง มีการกระจายรายได้ไปส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเพื่อชุมชน มีการจัดบุคลากรรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ในบริเวณรอบ ๆ ถ้า และมีการบริการแก่นักท่องเที่ยวและมีบทบาทในการวางแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

กฤษฎดา ยะการ (2543) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ และเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่าประชาชนตำบลแม่ทรายมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความ

ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน

วีระชัย มงคลพันธ์ (2542) ศึกษาความต้องการและความพร้อมของประชาชนท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน โดยการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการศึกษาพบว่าประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความต้องการเป็นภาคีผู้เกี่ยวข้องธรรมชาติ แต่ไม่ต้องการให้บริการด้านพาหนะรับนักท่องเที่ยว ไม่ต้องการให้บริการที่พักนักท่องเที่ยว ไม่ต้องการจัดบริการขายอาหารและเครื่องดื่มให้นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ขาดความรู้ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ขาดความพร้อมด้านเงินทุนและทรัพยากรที่ใช้ประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และไม่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ทับทิม สุวรรณประภา (2541) ศึกษาความคาดหวัง และความต้องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในหมู่บ้านถ้ำ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว ในประเด็นความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพของแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว ความคาดหวังของประชาชนต่อสภาพของแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความคาดหวังและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาว ผลการศึกษาพบว่าประชาชนหมู่บ้านถ้ำมีความต้องการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาวอยู่ในระดับสูง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเป็นและไม่เป็นสมาชิกองค์กรทางสังคม มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพและภูมิลำเนา มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวถ้ำเชียงดาวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ศึกษาความต้องการของประชาชน ในการมีส่วนร่วม และพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีศึกษาย่านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยทำการศึกษาในประเด็นของทัศนคติและประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการท่องเที่ยว ความ

ต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวหาดจับปลาบึก ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านจิตวิทยาที่มีต่อความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมและพัฒนาการท่องเที่ยว ศึกษารวบรวมโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนหมู่บ้านหาดไคร้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหาดจับปลาบึก ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์ที่ได้รับ) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษา และภูมิฐานะ) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ และรายได้จากแหล่งจับปลาบึก) มีความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กรณีของประชาชนที่มีภูมิฐานะแตกต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปิยพร ทาวิกุล (2541) ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ และรูปแบบ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการให้วัดไผ่โหล่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้าน และขนาดของงานว่าทางวัดต้องการให้ชาวบ้านเข้าไปช่วยเหลือมากหรือน้อย รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้มุ่งประเด็นเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาเส้นทาง ร้านค้าและของที่ระลึก ประชาสัมพันธ์ ความปลอดภัย และการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว

จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า 1) มีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของประชาชนหรือชุมชนในการจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ 2) มีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการหรือการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ และ 3) มีการศึกษาถึงบทบาท ความพร้อม ศักยภาพ และการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาของแต่ละงานวิจัยจะแตกต่างกันไป เนื่องจากแต่ละพื้นที่ที่ศึกษานั้นมีบริบทและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

การศึกษางานวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่ายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจ ในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวของจังหวัด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ กิจการในภาคธุรกิจของจังหวัดเชียงรายซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (stakeholder) โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ที่พักและโรงแรม

3.1.2 กิจการทัวร์นำเที่ยว

3.1.3 กิจการรถ-เรือเช่า

3.1.4 กิจการให้บริการขนส่ง เช่น รถสองแถวและสามล้อ

3.1.5 ร้านจำหน่ายของที่ระลึก

3.1.6 ร้านอาหาร ผับ และ ภัตตาคาร

3.1.7 สถานบริการและบันเทิง เช่น อาบอบนวด นวดแผนโบราณ และ คาราโอเกะ

3.1.8 กิจการบริการด้านสันทนาการและกีฬา เช่น สนามกอล์ฟ และ โบว์ลิ่ง

3.1.9 ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และ ห้างสรรพสินค้า

3.1.10 สถาบันการเงิน (ในส่วนของให้บริการแก่นักท่องเที่ยว) เช่น เคาท์เตอร์แลกเปลี่ยน

เงินตราต่างประเทศ

3.1.11 คลินิกและสถานพยาบาล

3.1.12 กิจการอื่น ๆ ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น เสริมสวย โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และโปรแกรมนักเรียน เป็นต้น

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ได้แก่ ตัวแทนกิจการแต่ละประเภทจำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบ สโนว์บอลล์ (snowball sampling)

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม (focus group) ได้แก่ ตัวแทนของกิจการในแต่ละประเภทจำนวน 21 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบสโนว์บอลล์

3.2.3 กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามจำนวน 421 กิจการ เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น แบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยใช้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอเป็นตัวแบ่งพื้นที่ (เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่) คือ

1) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง คือ อำเภอเมือง อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงของ อำเภอแม่สาย จำนวน 263 กิจการ (ร้อยละ 62.47)

2) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวระดับปานกลาง คือ อำเภอแม่สรวย อำเภอพาน อำเภอแม่จัน อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 114 กิจการ (ร้อยละ 27.08)

3) กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวต่ำคือ อำเภอแม่ลาว กิ่งอำเภอแม่สลองใน อำเภอพญาเม็งราย อำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอเวียงแก่น อำเภอเทิง อำเภอป่าแดด จำนวน 44 กิจการ (ร้อยละ 10.45)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการตอบคำถามวิจัยทั้งสามข้อจะใช้เครื่องมือทั้งหมด 4 แบบดังนี้คือ

3.3.1 การสนทนากลุ่ม โดยจะนำมาใช้เพื่อ

- 1) นำข้อมูลวิจัยมาใช้พัฒนาแบบสอบถาม
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 2 และ 3 (บทบาทและความต้องการของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด)

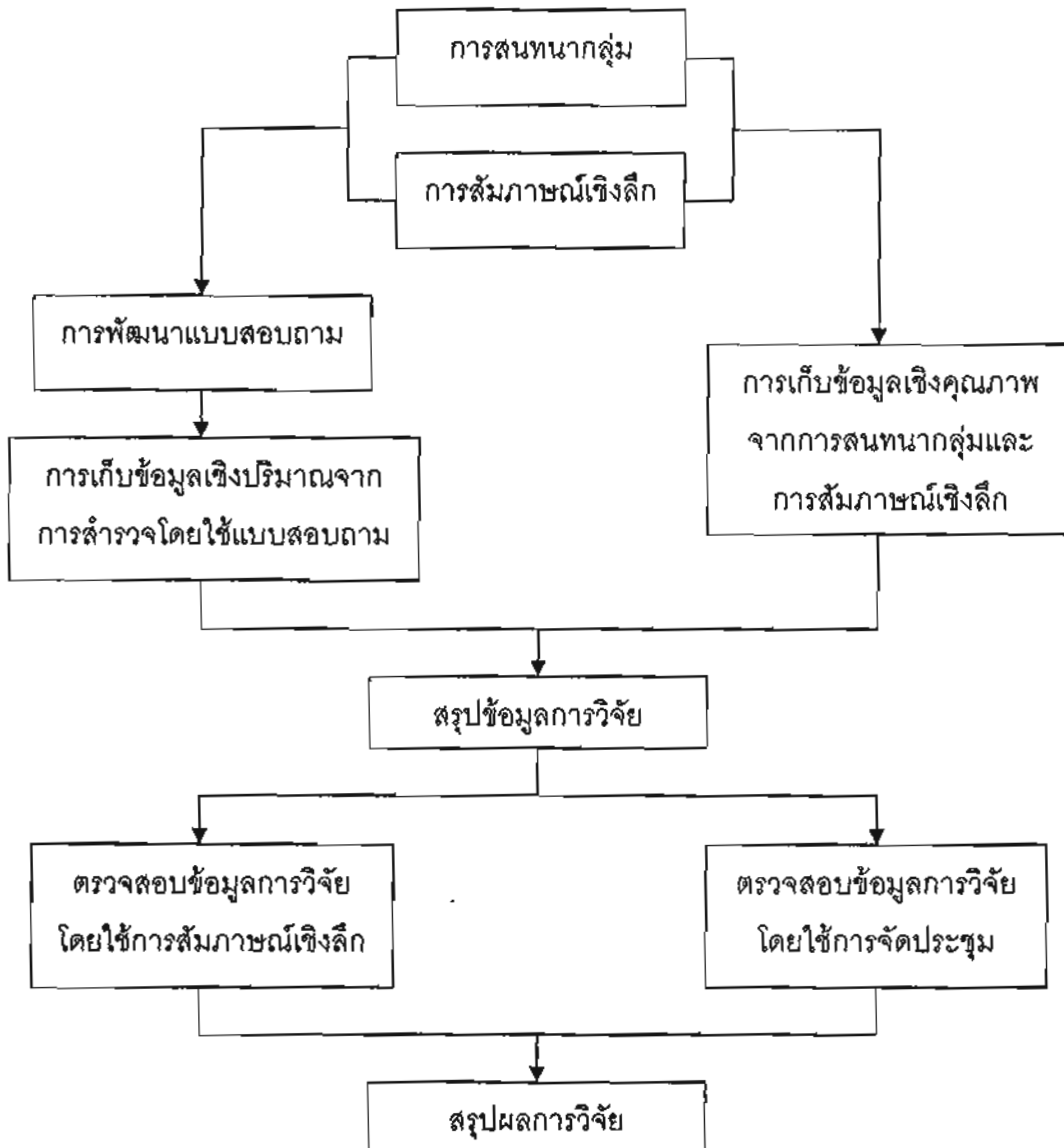
3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะนำมาใช้เพื่อ

- 1) นำข้อมูลวิจัยมาใช้พัฒนาแบบสอบถาม
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 2 และ 3 (บทบาทและความต้องการของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด)
- 3) ตรวจสอบผลการวิจัย

3.3.3 การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire survey) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและใช้ในการตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 - 3 (ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด)

3.3.4 การจัดการประชุม เพื่อตรวจสอบผลการวิจัยที่มาจากข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ

3.4 ขั้นตอนการทำวิจัยและเก็บข้อมูลวิจัย

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการทำวิจัยและเก็บข้อมูลการวิจัย

จากภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการทำวิจัยและเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งหลังจากที่มีการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิแล้วจึงได้มีการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาแบบสอบถามและเพื่อเก็บ

ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยในช่วงเวลาเดียวกันได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาแบบสอบถามและเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

หลังจากได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วจึงนำมาพัฒนาแบบสอบถาม ทดสอบ ปรับปรุง และแก้ไขแบบสอบถามจนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 - 3 (ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด)

เมื่อได้ข้อมูลการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้วจึงนำมาตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดการประชุม และขั้นตอนสุดท้ายจึงสรุปผลการวิจัยออกมา

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีการใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอนและมีการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยได้มีการตรวจสอบจากภายในและภายนอก โดยการตรวจสอบจากภายนอกได้ใช้วิธีการตรวจสอบผลวิจัยสามเด้ง (triangulation) ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลแตกต่างกัน ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หลังจากการวิเคราะห์แล้วจะทำให้เกิดทฤษฎีฐานราก (grounded theory)

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ทั้งความเที่ยงและความตรง และจะใช้สถิติเชิงพรรณนามาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ศักยภาพของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมีรายละเอียดของเกณฑ์ที่ใช้วัดดังนี้คือ

1) ศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย แบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่

1.1) ตั้งแต่ร้อยละ 80 ของภาคธุรกิจได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ภาคธุรกิจมี

ศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับสูงที่สุด

1.2) ตั้งแต่ร้อยละ 70 - 79 ของภาคธุรกิจได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง

ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับสูง

1.3) ตั้งแต่ร้อยละ 60 - 69 ของภาคธุรกิจได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง

ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง

- 1.4) ตั้งแต่ร้อยละ 50 – 59 ของภาคธุรกิจได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง
ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับต่ำ
- 1.5) ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของภาคธุรกิจได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง
ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านการรับข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับต่ำที่สุด
- 2) ศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย แบ่งเกณฑ์การวัดเป็น 5 ระดับ ได้แก่
 - 2.1) ภาคธุรกิจมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่ร้อยละ 80 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูงสุด
 - 2.2) ภาคธุรกิจมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่ร้อยละ 70 - 79 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง
 - 2.3) ภาคธุรกิจมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่ร้อยละ 60 - 69 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง
 - 2.4) ภาคธุรกิจมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ ตั้งแต่ร้อยละ 50 - 59 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ
 - 2.5) ภาคธุรกิจมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำที่สุด
- 3) ศักยภาพด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย แบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่
 - 3.1) ภาคธุรกิจมีคะแนนเกี่ยวกับความตระหนัก ตั้งแต่ร้อยละ 80 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักอยู่ในระดับสูงสุด
 - 3.2) ภาคธุรกิจมีคะแนนเกี่ยวกับความตระหนัก ตั้งแต่ร้อยละ 70 - 79 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนัก อยู่ในระดับสูง

3.3) ภาคธุรกิจมีคะแนนเกี่ยวกับความตระหนัก ตั้งแต่ร้อยละ 60 - 69 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนัก อยู่ในระดับปานกลาง

3.4) ภาคธุรกิจมีคะแนนเกี่ยวกับความตระหนัก ตั้งแต่ร้อยละ 50 - 59 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนัก อยู่ในระดับต่ำ

3.5) ภาคธุรกิจมีคะแนนเกี่ยวกับความตระหนัก ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนรวม หมายถึง ภาคธุรกิจมีศักยภาพด้านความตระหนักอยู่ในระดับต่ำที่สุด

3.5.3 การวิเคราะห์ผลการวิจัย หลังจากมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้วจะได้ผลการวิจัยแล้ว จึงจะมีการวิเคราะห์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดการประชุม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะวิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 บทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

2) ตอนที่ 2 ความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 บทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

2) ตอนที่ 2 ความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

2) ตอนที่ 2 ศักยภาพของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

2.1) การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

2.2) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ

2.2.1) เรื่องการวางแผนและการจัดการ

2.2.2) เรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

2.2.3) เรื่องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

2.3) ความตระหนักถึงความสำคัญ

2.3.1) ความสำคัญของการท่องเที่ยว

2.3.2) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

3) ตอนที่ 3 บทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

4) ตอนที่ 4 ความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและพัฒนากลไกการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

5) ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

4.2.1 ตอนที่ 1 บทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ตัวแทนภาคธุรกิจมีความเห็นตรงกันว่าภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีบทบาทในการวางแผน และการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจุบันมีองค์กรธุรกิจจำนวนน้อยมากที่มีโอกาสได้เข้าไปร่วมในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่ได้เป็นสมาชิกหรืออยู่ในสมาคมท่องเที่ยวหรืออยู่ในชมรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจะไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยมากในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ลักษณะที่ภาคธุรกิจเข้าไปมีบทบาท ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมรับฟังข้อมูล การเข้าร่วมวางแผน การร่วมเสนอความคิดเห็น และการร่วมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

4.2.2 ตอนที่ 2 ความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ตัวแทนภาคธุรกิจที่มาร่วมสนทนามีความคิดเห็นตรงกันคือต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับมากที่สุด โดยต้องการเข้าไปให้ข้อมูล เสนอความคิดเห็น และร่วมวางแผนในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวและเป็นผู้มีผลได้ผลเสียโดยตรงต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

4.2.3 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ตัวแทนภาคธุรกิจได้เสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวไว้หลายประเด็น ซึ่งสรุปออกมาได้ดังนี้คือ

- 1) ต้องพัฒนาให้การท่องเที่ยวและระบบการจัดการการท่องเที่ยวของเชียงรายให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานมากขึ้น หรือเทียบเท่ากับต่างประเทศ
- 2) ต้องมีจุดบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ต้องมีโบว์ชัวร์ประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งอาจนำไปฝากร้านขายของฝากหรือจุดที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมาก ทั้งนี้อาจให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ แหล่งซื้อของ แหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางการเดินทาง
- 4) ต้องมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางด้านการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะ ไกด์หรือบริษัทนำเที่ยว
- 5) ต้องมีการวางแผนการตลาด โดยการรณรงค์ในภาพรวมของจังหวัดและของประเทศ นอกจากนี้อาจมีการร่วมมือเป็นเครือข่ายพันธมิตรสำหรับผู้ประกอบการที่อยู่ในธุรกิจเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้ประกอบการรถเช่า ที่พัก บริษัททัวร์และนำเที่ยว และร้านของฝาก
- 6) ภาครัฐควรให้สมาคมท่องเที่ยวซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- 7) ต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เช่น องค์กรธุรกิจ ชุมชน ประชาชนหรือคนในพื้นที่ เข้ามาร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถมองการท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ
- 8) ข้อเสนอแนะต่อสถานที่ท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง ได้แก่ 1) จะต้องมีการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะที่อำเภอเชียงแสน และหอดูช้างเผือก 2) หอดูช้างเผือกควรมีการรวบรวม

ศิลปวัฒนธรรม เพิ่มเวทีการแสดง และการบริการขายอาหาร และ 3) ราคาเพิ่มขึ้นโดยแม่ฮ่องครองกำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดการตัดราคากันเองระหว่างผู้ประกอบการ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.3.1 ตอนที่ 1 บทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ตารางที่ 4.1 ระดับบทบาทของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการท่องเที่ยวของจังหวัด

ระดับบทบาทของ ภาคธุรกิจในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยว	บทบาทมากที่สุด	บทบาทมาก	บทบาทปานกลาง	บทบาทน้อย	บทบาทน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation
จำนวน	4	11	9	2	4	3.30	1.208
ร้อยละ	13.33	36.67	30.00	6.67	13.33		

จากตารางที่ 4.1 ตัวแทนภาคธุรกิจ 11 คนหรือร้อยละ 36.67 เห็นว่าภาคธุรกิจมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวมาก ตัวแทนภาคธุรกิจ 9 คนหรือร้อยละ 30.00 เห็นว่าภาคธุรกิจมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวปานกลาง ตัวแทนภาคธุรกิจ 4 คนหรือร้อยละ 13.33 เห็นว่าภาคธุรกิจมีบทบาทของการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวมากที่สุด ตัวแทนภาคธุรกิจอีก 4 คนหรือร้อยละ 13.33 เห็นว่าภาคธุรกิจมีบทบาทของการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวน้อยที่สุด และตัวแทนภาคธุรกิจ 2 คนหรือร้อยละ 6.67 เห็นว่าภาคธุรกิจมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวน้อย

เมื่อเฉลี่ยค่าที่ได้แล้วพบว่าภาคธุรกิจมีระดับบทบาทของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเท่ากับ 3.30 โดย

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงว่า ภาคธุรกิจมีบทบาทมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แสดงว่า ภาคธุรกิจมีบทบาทมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แสดงว่า ภาคธุรกิจมีบทบาทปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แสดงว่า ภาคธุรกิจมีบทบาทน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่า ภาคธุรกิจมีบทบาทน้อยที่สุด

ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 ดังกล่าวหมายถึง ตัวแทนภาคธุรกิจมีความเห็นว่าภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.2 ลักษณะที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ลักษณะที่ภาคธุรกิจเข้าไปมีบทบาท	จำนวน	ร้อยละ
ร่วมประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการท่องเที่ยว	10	33.33
ร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร	7	23.33
ร่วมเสนอความคิดเห็น	6	20.00
ร่วมวางแผน	4	13.34
ร่วมให้ข้อมูล	3	10.00
รวม	30	100

จากตารางที่ 4.2 ตัวแทนภาคธุรกิจ 10 คนหรือร้อยละ 33.33 เห็นว่าลักษณะที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายเข้าไปมีบทบาทในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นลักษณะของการร่วมประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการท่องเที่ยว ตัวแทนภาคธุรกิจ 7 คนหรือร้อยละ 23.33 เห็นว่าภาคธุรกิจเข้าไปร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลข่าวสาร และตัวแทนภาคธุรกิจ 6 คนหรือร้อยละ 20.00 เห็นว่าภาคธุรกิจเข้าไปร่วมเสนอความคิดเห็น

ตารางที่ 4.3 ระดับการเปิดโอกาสของภาครัฐ ในการให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ระดับการเปิดโอกาสของ ภาครัฐ ในการให้ภาค ธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วม	เปิดโอกาสมากที่สุด	เปิดโอกาสมาก	เปิดโอกาสปานกลาง	เปิดโอกาสน้อย	เปิดโอกาสน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation
จำนวน	9	7	2	6	3	3.48	1.451
ร้อยละ	33.33	25.93	7.41	22.22	11.11		

จากตารางที่ 4.3 พบว่าตัวแทนภาคธุรกิจ 9 คนหรือร้อยละ 33.33 เห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมากที่สุด ตัวแทนภาคธุรกิจ 7 คน หรือร้อยละ 25.93 เห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมาก ตัวแทนภาคธุรกิจ 6 คนหรือร้อยละ 22.22 เห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดน้อย ตัวแทนภาคธุรกิจ 3 คน หรือร้อยละ 11.11 เห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดน้อยที่สุด และตัวแทนภาคธุรกิจอีก 2 คนหรือร้อยละ 7.14 เห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดปานกลาง

เมื่อเฉลี่ยค่าที่ได้แล้วพบว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเท่ากับ 3.48 โดย

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แสดงว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แสดงว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แสดงว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ดังกล่าวหมายถึง ตัวแทนภาคธุรกิจมีความเห็นว่าภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมาก

ตารางที่ 4.4 ความต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ความต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจได้เข้ามามีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ควรเปิดโอกาสให้มากขึ้น	25	92.60
ไม่ต้องเปิดโอกาสเพิ่ม	1	3.70
ควรเปิดโอกาสเฉพาะธุรกิจขนาดย่อมมากขึ้น	1	3.70
รวม	27	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่าตัวแทนภาคธุรกิจส่วนใหญ่คือ 25 คน หรือร้อยละ 92.59 เห็นว่าภาคธุรกิจต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้น โดยมีตัวแทนภาคธุรกิจเพียง 1 คน หรือร้อยละ 3.70 ที่เห็นว่าภาคธุรกิจต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้เพิ่มขึ้น และมีตัวแทนภาคธุรกิจอีก 1 คนหรือร้อยละ 3.70 ที่เห็นว่าภาคธุรกิจต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้เฉพาะธุรกิจขนาดย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้น

4.3.2 ตอนที่ 2 ความต้องการของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ตารางที่ 4.5 ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงราย ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	Std. Deviation
จำนวน	18	3	8	1	-	4.27	0.980
ร้อยละ	60.00	10.00	26.67	3.33	-		

จากตารางที่ 4.5 ตัวแทนภาคธุรกิจส่วนใหญ่ 18 คนหรือร้อยละ 60 ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมากที่สุด รองลงมาเป็นตัวแทนภาคธุรกิจ 8 คน หรือร้อยละ 26.67 ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายปานกลาง ตัวแทนภาคธุรกิจ 3 คนหรือร้อยละ 10 ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมาก และตัวแทนภาคธุรกิจ 1 คนหรือร้อยละ 3.33 ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายน้อย แต่ไม่มีตัวแทนธุรกิจคนใดต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายน้อยที่สุด

เมื่อเฉลี่ยค่าที่ได้แล้วพบว่าตัวแทนธุรกิจต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเท่ากับ 4.27 โดย

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงว่า ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แสดงว่า ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แสดงว่า ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แสดงว่า ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่า ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ดังกล่าวนหมายถึง ตัวแทนภาคธุรกิจต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมากที่สุด

ตารางที่ 4.6 ลักษณะที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด

ลักษณะความ ต้องการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการร่วมวางแผน	12	36.36
ต้องการร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยว	7	21.21
ต้องการร่วมประชาสัมพันธ์	5	15.15
ต้องการร่วมเสนอความคิดเห็น	4	12.12
ต้องการร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3	9.10
ต้องการร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูล	1	3.03
ต้องการร่วมประสานงาน	1	3.03
รวม	33	100

จากตารางที่ 4.6 ตัวแทนภาคธุรกิจ 12 คนหรือร้อยละ 36.36 เห็นว่าลักษณะที่ภาคธุรกิจในจังหวัดเชียงรายต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นลักษณะของการเข้าไปร่วมในการวางแผน ตัวแทนภาคธุรกิจ 7 คนหรือร้อยละ 21.21 เห็นว่าภาคธุรกิจต้องการเข้าไปร่วมในลักษณะของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตัวแทนภาคธุรกิจ 5 คนหรือร้อยละ 15.15 เห็นว่าภาคธุรกิจต้องการเข้าไปร่วมประชาสัมพันธ์ และตัวแทนภาคธุรกิจ 4 คนหรือร้อยละ 12.12 เห็นว่าภาคธุรกิจต้องการเข้าไปร่วมเสนอความคิดเห็น

4.3.3 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะกลไกและแนวทางในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.7 ภาพรวมของข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการโฆษณา ประชาสัมพันธ์	22	32.35
ด้านการแก้ไขและพัฒนา	20	29.41
ด้านการประสานความร่วมมือ	20	29.41
ด้านอื่น ๆ	6	8.83
	68	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่าข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายของตัวแทนภาคธุรกิจร้อยละ 32.35 เสนอแนะทางด้านการประชาสัมพันธ์ รองลงมาตัวแทนภาคธุรกิจร้อยละ 29.41 เสนอแนะทางด้านการแก้ไขและพัฒนา และภาคธุรกิจร้อยละ 29.41 เสนอแนะทางด้านการประสานความร่วมมือ ซึ่งจะแสดงรายละเอียดของข้อเสนอแนะแต่ละด้านในตารางที่ 4.8 – 4.11

ตารางที่ 4.8 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านการ
โฆษณาประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์	จำนวน	ร้อยละ
ให้มีการปรับปรุงแก้ไขทางด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อโทรทัศน์ แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ	8	36.37
ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งเก่าและใหม่ ให้มากขึ้น	7	31.82
ประชาสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิต	3	13.63
ทำจุดบริการนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกในการสอบถาม ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	3	13.63
จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวได้ตลอดปี	1	4.55
รวม	22	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่าข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
เชียงรายของตัวแทนภาคธุรกิจ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้นเสนอว่าควรจะมีการปรับปรุง
แก้ไขทางด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อโทรทัศน์ แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ
เพื่อให้เป็นที่รู้จักและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.37 รองลงมา
อยากให้นักท่องเที่ยวทั้งเก่าและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ให้มากขึ้นคิดเป็นร้อยละ
31.82 รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตคิดเป็นร้อยละ
13.63 ซึ่งเท่ากับการทำจุดบริการนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกในการสอบถามข้อมูลแหล่ง
ท่องเที่ยวคือร้อยละ 13.63

ตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านการ
แก้ไขและพัฒนา

ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขและพัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น	10	50.00
ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีจุดเด่น มีจุดขาย ให้แปลกใหม่กว่าเดิม	5	25.00
พัฒนาบุคลากร ปรับปรุงคุณภาพชีวิต ให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรม	3	15.00
ทำเส้นทางการท่องเที่ยวให้ดีกว่านี้	1	5.00
จัดให้มีการสอบ และพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว	1	5.00
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.9 พบว่าข้อเสนอแนะในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
เชียงรายของตัวแทนภาคธุรกิจ ด้านการแก้ไขพัฒนานั้น ส่วนใหญ่ต้องการให้ปรับปรุงแหล่ง
ท่องเที่ยวและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่สกปรกทรุดโทรม สถานที่
ท่องเที่ยวต่าง ๆ และร้านอาหารให้ดีขึ้นมากถึงร้อยละ 50.00 รองลงมาคือต้องการปรับปรุงแหล่ง
ท่องเที่ยวให้มีจุดเด่น หรือให้มีจุดขายให้แปลกใหม่กว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 25.00 และควรพัฒนา
บุคลากร ปรับปรุงคุณภาพชีวิต และให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าผลประโยชน์
ที่จะได้รับคิดเป็นร้อยละ 15.00 นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอเรื่องเส้นทางการท่องเที่ยว และจัดให้มีการ
พัฒนาเรื่องภาษาอังกฤษร้อยละ 5.00

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ด้านการ
ประสานความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะด้านการประสานความร่วมมือ	จำนวน	ร้อยละ
อยากให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน และร่วมกันทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	8	40.00
ควรสร้างความสามัคคีในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวด้วยกัน	5	25.00
การประสานงานการท่องเที่ยว และ ปรับปรุงการวางแผน ให้ดีกว่านี้	4	20.00
ให้รัฐเข้ามาช่วยและสนับสนุนงบประมาณ	3	15.00
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.10 พบว่าข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
เชียงรายของตัวแทนภาคธุรกิจ ด้านการประสานความร่วมมือต่าง ๆ นั้นเสนอแนะว่าทุกฝ่ายควร
ร่วมมือกัน และร่วมกันทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน รวมถึงประชาชนใน
จังหวัดให้ร่วมมือกันมากถึงร้อยละ 40.00 รองลงมาคือต้องการสร้างความสามัคคีในกลุ่มของผู้
ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 25.00 การประสานงานการท่องเที่ยวและ
ปรับปรุงการวางแผนการท่องเที่ยวให้ดีกว่านี้คิดเป็นร้อยละ 20.00 และต้องการให้รัฐเข้ามาช่วย
สนับสนุนงบประมาณโดยจัดเป็นงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร้อยละ 15.00

ตารางที่ 4.11 ข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ	จำนวน	ร้อยละ
รักษาความเป็นธรรมชาติ และเอกลักษณ์ของ จ. เชียงรายให้คงอยู่	3	49.00
การแต่งรูปหรือสถานที่ไม่ควรให้สวยเกินจริง(ไม่ควรใช้เทคนิคพิเศษ)	1	17.00
เจ้าของธุรกิจต้องเข้าประชุม ไม่โทษส่งตัวแทนมาประชุม	1	17.00
ให้มีการบริหารแบบกลุ่มภาคี เครือข่าย เพื่อบูรณาการด้านการพัฒนา	1	17.00
รวม	6	100

จากตารางที่ 4.11 พบว่าข้อเสนอแนะในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด เชียงรายของตัวแทนภาคธุรกิจ ด้านข้อเสนออื่น ๆ นั้นให้ความสำคัญเรื่องรักษาความเป็น ธรรมชาติและเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายได้คงอยู่มากที่สุดซึ่งคิดเป็นร้อยละ 49.00

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

4.4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	205	48.69
หญิง	216	51.31
รวม	421	100.00

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นเพศหญิงจำนวน 216 คนหรือ คิดเป็นร้อยละ 51.31 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 205 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 48.69

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20 ปี หรือ ต่ำกว่า	19	4.51
20 ปีขึ้นไป - 30 ปี	136	32.30
30 ปีขึ้นไป - 40 ปี	147	34.92
40 ปีขึ้นไป - 50 ปี	97	23.04
50 ปีขึ้นไป - 60 ปี	20	4.75
60 ปีขึ้นไป	2	0.48
รวม	421	100.00

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 ปีขึ้นไป - 40 ปี จำนวน 147 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 34.92 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 ปีขึ้นไป - 30 ปีจำนวน

136 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 32.30 และอายุระหว่าง 40 ปีขึ้นไป - 50 ปีจำนวน 97 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 23.04

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	50	11.88
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	56	13.30
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	103	24.47
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	48	11.40
ปริญญาตรี	147	34.92
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	17	4.04
รวม	421	100.00

จากตารางที่ 4.14 จะเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 147 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 34.92 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 103 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 24.47 และระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 56 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 13.30

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทกิจการ

ประเภทกิจการ	จำนวน	ร้อยละ
ที่พักและโรงแรม	64	15.20
กิจการทัวร์นำเที่ยว	42	9.98
กิจการรถ-เรือเช่า	34	8.08
กิจการให้บริการขนส่ง	29	6.89
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก	44	10.45
ร้านอาหาร ผับ และ ภัตตาคาร	52	12.35
สถานบริการและบันเทิง	24	5.70
กิจการบริการด้านนันทนาการและกีฬา	2	0.48
ร้านขายของชำ ซูเปอร์มาร์เก็ต และ		
ห้างสรรพสินค้า	49	11.64
สถาบันการเงิน (ส่วนบริการนักท่องเที่ยว)	2	0.48
คลินิกและสถานพยาบาล	13	3.09
กิจการบริการอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์		
อินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์เอกชน และ เสริมสวย	32	7.60
อื่น ๆ	34	8.08
รวม	421	100.00

จากตารางที่ 4.15 จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบกิจการในลักษณะของที่พักและโรงแรม จำนวน 64 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 15.20 รองลงมาคือประกอบกิจการร้านอาหาร ผับ และ ภัตตาคารจำนวน 52 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 12.35 และประกอบกิจการเป็นร้านจำหน่ายของที่ระลึกจำนวน 44 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 10.45